

9.4.2019

KOOSTE LAUSUNNOISTA RAKENNUSTYÖN TURVALLISUUTTA KOSKEVIEN SÄÄNNÖSTEN UUDISTAMISEEN LIITTYEN

Seuraavassa koosteessa käydään läpi STM:lle toimitetut lausunnot, jotka saatiin pyydettyä kommentteja rakennustyön turvallisuutta koskevien säännösten uudistamistarpeesta. Koosteen A-osassa käydään läpi työmarkkinajärjestöjen ja muiden sidosryhmien vastauksia ja B-osassa työsuojelun vastuualueiden (AVI) antamia näkemyksiä. Vastaukset on jaoteltu aihepiireittäin. Jos muuta ei mainita, koosteessa ”asetuksella” tarkoitetaan valtioneuvoston asetusta rakennustyön turvallisuudesta.

A) Kooste työmarkkinajärjestöjen ja muiden sidosryhmien vastauksista:

1 Vastuisiin liittyvät epäselvyydet

Rakennusinsinöörit ja -arkkitehdit RIA ja Ylemmät toimihenkilöt YTN toivat esiin jäsenistönsä kokevan välillä, että kaikki vastuu huolellisesta ja turvallisesta työskentelystä kohdistuu toimihenkilöihin, jotka käytännössä edustavat työnantajaa hoitaessaan työnantajalle tai pääurakoitsijalle säädettyjä tehtäviä. Erilaiset urakkamuodot ovat yleistyneet, minkä seurauksena vastuusuhteet ovat sekoittuneet. Rakennustyömaalla toimivan työnantajan (käytännössä ali-, sivu, tai erillisurakoitsijan roolissa toimivan) vastuuta valvoa työntekijöidensä työskentelyä pitäisi täsmentää. Työsuojelulainsäädännössä on selkeästi kuvattu työnantajan vastuut ja velvoitteet, mutta työmailla työskentelee erilaisia urakoitsijoita, ja olisi tarpeen, että valvontaviranomaiset lisäävät valvontatoimenpiteitä myös pääurakoitsijan alla toimiviin ali-, sivu- tai erillisurakoitsijoihin. Työturvallisuuslain edellyttämän yhteistoiminnan parantamisessa on vielä tekemistä.

Arkkitehtitoimistojen liitto ATL katsoi, että erityisesti ”pääsuunnittelija” -termin oikeanlaiseen käyttöön ja termistöjen vastaavuuteen muun asiaa sivuavan lainsäädännön kanssa tulisi kiinnittää huomiota. Myös maankäyttö- ja rakennusasetuksen 48 §:ssä säädetään pääsuunnittelijan vastuusta. Rakennustyömaiden työturvallisuutta koskevaa lainsäädäntöä uudistettaessa ei tule lisätä pääsuunnittelijan velvoitteita nykyistä maankäyttö- ja rakennuslakia laajemmaksi. Pääsuunnittelijan vastuu kohdistuu huolehtimiseen. Työturvallisuusvelvoitteet tulee kohdistaa nimenomaan ko. alan suunnittelijoihin, joilla on vastuu sekä tosiasiallinen tieto suunnitelmien sisällöstä ja niiden soveltamisesta sekä turvallisuudesta myös rakennustyön aikana.

Ammattiliitto Pro katsoi, että 5 §:ssä mainitun turvallisuuskoordinaattorin asema ja vastuut ovat hieman epäselviä käytännön rakennustyössä, ja hänen asemaansa tulisi selkeyttää ja korostaa. Turvallisuuskoordinaattorin tulisi olla mukana jo suunnitteluvaiheessa, mutta käytännön tilanteissa rakennustyön aikainen turvallisuuskoordinaattori saatetaan määrätä tehtävänsä vasta rakennustyön alkaessa.

Rakennusliitto katsoi, että maa- ja vesirakennustyötä koskevasta 33 §:n suunnitteluvelvollisuudesta vastaavasta tahosta on epäselvyyttä, koska sitä ei nimenomaisesti todeta 34 §:ssä.

Rakennuskonepäälliköt totesi, että rakennushankkeen toteutusmuodot ovat muuttuneet ja kehittyneet sitten viranomaismääräysten säätämisen. Vuoden 2009 säädökset noudattavat suurelta osin 1990-luvun alussa säädetyjä rakennuttajaa koskevia määräyksiä. Kuitenkin rakennuttaja voi olla projektijohtototeutusmuotoisissa hankkeissa keskeisten rakennustyömaata koskevien kalustohankintojen määrittelijä tai tilaaja, kun esim. teetätetään erillisurakalla ennen varsinaista rakennusurakkaa ja päätoteuttajan nimeämistä maarakennus- tai asbestipurku-urakka. Rakennuttajan huolehtimisvelvollisuus ei esim. tunnista työturvallisuuslain sisältöä ”työssä käytettävien koneiden, työvälineiden ja muiden laitteiden käyttöä ja suunnittelua”, vaikka säädöksen 7 §:ssä vastaavasti viitataan maankäyttö- ja rakennuslain velvoitteisiin rakennuksen teknisten järjestelmien suunnittelusta.

Suunnittelu- ja konsultointiyritykset SKOL katsoi, että tärkeimmät kehitystarpeet liittyvät eri osapuolten työn- ja vastuunjakoon. Erityisesti pääsuunnittelijoiden, rakennuttajakonsultin ja turvallisuuskoordinaattorin vastuunjako kaipaa selkeytystä.

Suomen Yrittäjät ja Sähkö- ja teleurakoitsijaliitto STUL totesivat, että suuremmissa rakennushankkeissa perustetaan usein ns. työyhteenliittymä. Kyse on kahden tai useamman elinkeinonharjoittajan muodostamasta yhteenliittymästä, jonka tarkoituksena on ennalta sovitun projektin suorittaminen. Työyhteenliittymä ei ole itsenäinen oikeushenkilö, vaikka sillä on oma y-tunnus ja oma kirjanpito. Asetuksessa on määritelty päätoteuttaja työmaille, joilla toimii useita työnantajia. Työyhteenliittymän käsitettä ei ole määritelty. Aluehallintovirasto tulkitsee, ettei työyhteenliittymä voi toimia päätoteuttajana, mikä tulkinta on käytännössä ongelmallinen. Asetusta tulisi täsmentää vastaamaan rakennusalan käytäntöjä. Työyhteenliittymä voitaisiin huomioida yhtenä vaihtoehtona työmaan päätoteuttajaksi.

2 Rakennustyön määritelmä

Teknologia-teollisuus ja Metsäteollisuus totesivat, että rakennustyön määritelmä ei ole säädöstasolla eikä eri säädöksiä tulkittaessa ja sovellettaessa selvä. Työturvallisuutta koskevien säädösten osalta rakennustyötä koskevan soveltamisalan tulisi olla yksiselitteinen ja selkeä. Rakennuksen ja muun rakennelman uudis- ja korjausrakentamisen olisi säädöksen soveltamisalasäännöksessä erotettava selvästi teollisuuden erillisten korjausseisokkien, linjasto- ja laiteasennusten sekä laitoksen tuotantojärjestelmiin liittyvistä korjaus-, asennus- ja muutostöistä. Epäselvyydestä johtuen myös erilaisten ilmoitusvelvollisuuksien olemassaolo on yrityksille vaikea määritellä, samoin eri viranomaisilla voi olla erilaisia tulkintoja siitä, mikä on rakennustyötä. Eri säädöksissä rakennustyö tai rakentamistyö on määritelty eri tavalla. Myös rikosoikeudelliset periaatteet

edellyttävät tarkkarajaisuutta, sallitun ja kielletyn toiminnan raja ei saa jäädä epäselväksi. Myös harmaan talouden torjuntaa koskevat säännökset liittyvät asiaan.

Teollisuusliitto katsoi, että asetuksessa rakennustyö on määritelty melko väljästi, mistä johtuen yritysten on vaikea hahmottaa normaalin tuotantotyön ja rakentamisen rajapintaa. Tulkintaongelmia voivat aiheuttaa teollisuuslaitosten pienimuotoiset kiinteistön huolto- ja kunnossapitotyöt huoltoseisokkien aikana sekä rakennustyötyyppinen työ telakka- ja voimalaitostöissä. Asetuksen soveltamisalaa tulisi tältä osin selkeyttää.

Rakennusteollisuus RT näki haasteeksi, ettei rakennustyön määritelmää ole kirjattu tarkentavasti mihinkään säädökseen. Rakennustyön määrittely toisi selkeyttä sekä viranomaisille että yrityksille. Nykytilanne on johdantanut epäselvyyteen tiettyjen työturvallisuutta koskevien säädösten soveltamisvelvollisuudesta.

Suomen Purkuliikkeiden liitto sivusi aihetta todeten, että työturvallisuuden varmistaminen purkutyössä on varsin eri tyypistä kuin muussa rakentamisessa. Purkutyötä käsitellään asetuksen 10 luvussa kahden pykälän verran, eivätkä työturvallisuuslain rakennustyötä koskevat säännökset sisällä erikseen mainintaa purkutyöstä tai sen turvallisuudesta. Purkutyö on menetelmiltään täysin rakennustyöstä poikkeavaa.

3 Säädösten keskinäinen suhde, sekavuus, tms.

Energiateollisuus lausui, että toimialan turvallisuutta säädellään useiden lakien, kuten esim. työturvallisuus-, sähköturvallisuus-, painelaitelain, kemikaalilainsäädännön ja rakennustyön turvallisuutta koskevan sääntelyn kautta. Säädösten keskinäinen suhde muodostuu joissain tapauksissa epätarkoituksenmukaiseksi. Asetus rakennustyön turvallisuudesta on laadittu perinteisen talonrakennustyömaan näkökulmasta. Sen soveltaminen on haasteellista luonteeltaan erilaiseen rakentamiseen, jollaista Energiateollisuuden toimialalla on paljon. Ensisijaisesti rakennustyön turvallisuutta koskevan lainsäädännön uudistamisen tulisi perustua riskiperusteiseen lähestymistapaan, jossa turvallisuuden kannalta tarkoituksenmukaisimmat ratkaisut perustuvat toiminnan riskiarviointiin. Toissijaisesti rakennustyön turvallisuutta koskevan asetuksen soveltamisalaa tulisi tarkistaa ja tietyt toiminnot, kuten kunnossapito ja huoltotyöt, rajata soveltamisen ulkopuolelle. Nykylainsäädäntöä tulisi kehittää täsmentämällä nykyisiä epäselviksi koettuja yksityiskohtia ja nykyisiä tulkintaeroja tasaamalla. Tulkintalinjan tulee olla yhtenäinen koko maassa. Lausunnossa selostetaan nykylainsäädännön soveltamisen ja toimeenpanon haasteita sähköverkko- ja infrarakentamisen sekä voimalaitosten turvallisuustyön näkökulmasta.

Suomen Yrittäjät ja Sähkö- ja teleurakoitsijaliitto STUL kiinnittivät huomiota sijainniltaan vaikeasti etukäteen määritettävissä oleviin ja sijaintipaikkansa osalta jatkuvasti muuttuviin lyhytkestoisii rakennustyömaihin verkkourakoinnissa. Asetuksen määräyksissä ei ole huomioitu sähkö- ja televerkkojen rakentamiseen ja viankorjaukseen liittyviä erityispiirteitä. Työmaat ovat laajoja ilman pysyvää työmaa-aluetta. Ongelmana ovat työmaa-alueella työskenteleviä henkilöitä koskevan luettelon ylläpitäminen sekä henkilöstön sosiaalitoimien järjestäminen. Tällaiset työmaat tulisi huomioida paremmin lainsäädännössä.

4 Nosturit, koneet ja laitteet

Rakennuskonepäälliköt kiinnitti huomiota erilaisia rakennuskoneita koskeviin säännöksiin. Taakkojen nostoon ja siirtoon käytettävät laitteet sekä telineet ja muotit kehittyvät ja niiden suhteellinen hinta laskee. Rakennustyön turvallisuutta koskeva asetus kuvaa edelleen tilannetta, jossa yksittäisillä rakennusliikkeillä on vain omaa yritystä palveleva kalusto sekä kalustokeskus ja siihen keräytynyt kalusto sekä sen käyttöturvallisuuden valvonta. Sääntely ei tue riittävästi kehitystä ja kaluston turvallista käyttöä ja huoltoa tilanteissa, joissa kalustohallinto eri kokoisilla rakennustyömailla tukeutuu pääasiassa ammattimaiseen kalustohallintoon ja vuokraukseen.

Rakennuskonepäälliköt katsoi asetuksen torninostureita koskevien 23-24 §:n olevan vailla selkeää sisältöä ja olevan kopioita EN-standardien teksteistä. Pykälät eivät anna mitään olennaista lisäsisältöä, ja nosturikan-takin on uudistunut pykälien säätämisen jälkeen. Laajemmin se katsoi, että standardointiin liittyviä tai standardinomaisia tuotekuvauksia ei tulisi esittää asetuksessa, näitä on esim. 32 ja 66 §:ssä. Tikassäännösten päällekkäisyyksiä ja uusimistarvetta tulisi tarkastella yksittäisiä pykälä laajemmin.

Suomen Asbesti- ja Pölysaneerausalan Liitto SAP katsoi, että kaikkien erityistä vaaraa aiheuttavassa työssä käytettävien koneiden (työturvallisuuslaki 11 §) tarkastaminen tulisi säätää asiantuntijayhteisön tai riippumattoman asiantuntijan tehtäväksi. Tällaisia koneita olisivat esim. asbesti- ja haitta-ainetöissä käytettävät ilmankäsittelykoneet, imurit ja alipaineistajat.

Teknisen Kaupan Liitto katsoi, että ns. mininostureiden käyttö ei juurikaan yleisty juuri käyttöasetukseen asetetulla kokorajalla 25 tonnimetriä. Nosturit ovat pääosin suurempia, joten 50 tonnimetriä olisi raja-arvo, joka mahdollistaisi kyseisten nostureiden yleistymisen rakentamisessa.

SAK katsoi, että torninosturien pystyttäminen rakennustyömailla toteutetaan pääsääntöisesti aina liian matalana. Tällöin on ongelmana, että nostettava taakka joudutaan ajamaan lähelle puomin alapintaa ja rajakatkaisijaa. Asetukseen (ainakin 11§) tulisi saada selkeämpi määräys siitä, että torninosturiksi valitaan riittävän nostotehoinen torninosturi, mikä tulee pystyttää riittävän korkeaksi. Nykyisin rakennettavien rakennusten

katoilta joudutaan poistamaan kaiteita, jotta taakka saadaan nostettua katolle liian lyhyeksi jääneellä nosturilla. Säädökseen tulisi jatkossa kirjata määräys riittävästä nosturin korkeusedellytyksestä, esim. rakennuksen harjakorkeus + lisävara esim. +10 metriä, jotta nostot ylimpään kerrokseen onnistuvat turvallisesti. Torninostureiden ohjaamossa tulisi lämmityslaitteen lisäksi olla myös ilmastointilaitte. Työmailla, joilla on torninostureiden lisäksi myös ajoneuvonostureita, tulisi käytössä olla turvapuhelimet. Torninosturit ja ajoneuvonosturit tulisi aina varustaa kameralla.

Rakennusliitto katsoi, että torninosturikuskien osalta pelastuslain velvoitteet eivät toteudu tilanteissa, joissa nosturin korkeus tai sijainti aiheuttaa viivästystä pelastustoimiin silloin, kun pelastusreittiä ei pystytä toteuttamaan olemassa olevalla pelastuskalustolla. Uusiin torninostureihin tulee asentaa hissit. Nosturimitoituksiin tulisi asetuksessa edellyttää harjakorkeuden lisäksi riittävää vähintään 10 metrin lisävaraa. Nosturit tulisi varustaa pakollisilla kameroilla. Nosturiin tulee järjestää riittävä ilmanvaihto ja viilennys ilmastoinnin avulla.

SAK esitti, että torninosturin kuljettajan ripeän pelastamisen käynnistämiseksi hissien tulisi olla torninosturin ensisijainen nousutie. Pelastuslaitokset ovat huolissaan työntekijöiden pelastamismahdollisuuksista korkeista torninostureista tilanteissa, joissa tikasautolla ei ehkä edes pääse torninosturin läheisyyteen tai tikasauton nostokorkeus ei riitä.

SAK esitti, että ajoneuvonosturin kuljettajien ajoajan seuranta tulisi lainsäädäntöön ainakin työajan yleisen valvonnan, lepoajan sekä matka-ajan osalta. Tämä on perusteltua, koska ajoneuvonostureita ajetaan myös julkisessa liikenteessä ja ne ovat kokonsa vuoksi omiaan aiheuttamaan vaaratilanteita.

SAK esitti, että 39 §:ään tulisi omaksua uusi termi ”taakan kiinnittäjä”. Se tarkoittaa henkilöä, joka kiinnittää nostettavan taakan nosturin nostotelineeseen. Tällä henkilöllä tulisi olla ammattipätevyytenä alan ammattitutkinnon osa.

Rakennusliitto ja SAK katsoivat, että onteloelementtien asennuksessa käytettävistä ontelosaksista tulisi luopua. Elementtityöhön sekä elementtien varastointiin ja nostamiseen liittyy merkittäviä turvallisuuspuutteita. Elementtien parissa työskenneltäessä tapahtuu paljon vakavia tapaturmia sekä läheltä piti –tilanteita. Sinänsä yksityiskohtaisten säädöstekstien käytännön toteutus ja valvonta ovat puutteellisia.

SAK totesi, että ajoneuvot ja kuljetusvälineet on poissuljettu työpaikkojen turvallisuus- ja terveysvaatimuksesta. Ajoneuvoja käytetään kuitenkin käytännössä paljon liikkuvassa rakennus- ja asennustyössä, joten uudistustyössä tulisi selvittää onko työnantajan työntekijän käyttöön antamia ajoneuvoja tarpeen joiltakin osin ottaa työpaikkoja velvoittavien säädösten piiriin.

5 Liikenne työmaalla

Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT katsoi, että säädöksiä uudistettaessa tulee ottaa huomioon myös rakennustyömaalle tuleva ja lähtevä tavaraliikenne, tavaroiden vastaanottaminen, purkamisen avustaminen ja purkuolosuhteet. Myös tavaraliikenteeseen liittyy monenlaisia työturvallisuutta vaarantavia olosuhteita ja tilanteita, joihin tulee kiinnittää huomiota.

Rakennusliitto esitti, että 25 §:ää tulee täsmentää siten, että jalankulkijoille on ajoteistä fyysisesti erotettu kulkutie.

SAK katsoi, että 11 §:ää tulisi täsmentää siten, että työmailla pitää selkeästi fyysisin aitaelementein, betoniporsain tai muilla toimivilla välineillä erottaa työmaaliikenne muusta yleisestä liikenteestä.

6 Henkilönsuojaimet

Ammattiliitto Pro katsoi henkilönsuojaimiin (71 §) liittyen, että asetukseen tulisi kirjata isojen rakennusliikkeiden jo nykyisin noudattamat hyvät käytännöt siitä, että työmaalla käytetään suojakypärää, jossa on leukahihna nelipistekiinnityksellä ja että käytetään erillisiä suojalaseja. Turvajalkineita tulisi käyttää aina, asetuksen ilmaisu ”yleensä” voitaisiin poistaa.

Rakennusliitto totesi, että työmaiden putoamisturvallisuutta toteutetaan erityisesti pienillä työmailla usein yksinomaan henkilökohtaisten putoamissuojainten avulla. Tämä on kuitenkin toissijainen keino, pääsäännön ollessa yleisestä putoamisturvallisuudesta huolehtiminen. Turvavaljaita käytettäessä ei varmistuta, että ne ovat käyttäjälle sopivat.

Rakennusteollisuus RT katsoi, että henkilönsuojainten osalta olisi syytä tehdä yksittäisiä täsmennyksiä. Samoin sääsuojausten osalta kirjauksia tulee harkita.

Suomen Yrittäjät ja Sähkö- ja teleurakoitsijaliitto STUL totesivat, että asetuksen 71 §:ssä asetetaan rakennustyömaalla työtä tekeväille ehdoton velvollisuus käyttää suojakypärää työmaan kaikissa vaiheissa. Sen sijaan turvajalkineiden osalta voidaan ottaa huomioon työmaan rakennusvaihe ja suojauksen tarve. Asetuksessa todetaan tältä osin, että rakennustyömaalla on yleensä käytettävä turvajalkineita. Vastaavan kaltainen lievennys voisi olla tarpeen esimerkiksi rakennuksen viimeistelyvaiheessa, jolloin tarvittava suojaustarve tulisi riskikartoituksen jälkeen riittävästi huomioituksi kolhulakilla.

SAK katsoi, että 70 § tulisi muuttaa muotoon ”Rakennustyömaalla on aina käytettävä suojalaseja ja

silmiensuojaimia”. Enää ei tulisi rajata suojalasien käyttämistä pelkästään merkittävän silmätapaturmavaaran tilanteisiin. Kypärän osalta tulisi samaan säädöskohtaan lisätä, että kypärän tulee olla nelipisteremmeillä varustettu, jotta kypärä pysyy päässä työntekijän töitä tehdessä. Turvajalkineita koskevasta kohdasta tulee poistaa sana ”yleensä”, työturvallisuus edellyttää turvajalkineiden käyttöä koko ajan. Turvavaljaiden tulee olla yksilöllisesti työntekijäkohtaisesti mitoitettu.

7 Vaaralliset tai haitalliset aineet

Ammattiliitto Pro kiinnitti huomiota epoksihartsin aiheuttamiin haittoihin. Epoksihartsia aiheuttaa ammattitauteja, jotka voitaisiin välttää asiallisella suojautumisella. Epoksihartsia käsitteleviltä henkilöiltä tulisi edellyttää todennettua osaamista etenkin aineen turvallisen käytön ja haitoilta suojautumisen osalta.

Rakennusliitto kertoi, että epoksinnoitteiden käyttö ja niihin liittyvä altistuminen ja ammattitaudit ovat voimakkaassa kasvussa. Epoksin kanssa työskentelevien riittävästä ammattitaidosta ja suojautumisesta tulisi huolehtia myös lainsäädännön keinoin.

SAK katsoi, että epoksinnoittajille kuten putkipinnoittajille ja -maalareille tulee säätää pätevyysedellytys tai joku muu tähän verrattava ammattitutkinnon osavaatimus.

SAK katsoi, että työhygieenisissä mittauksissa on mitattava esimerkiksi kvartsin pitoisuuksia työmaaolosuhteissa. Kvartsi on syöpävaarallinen aine ja on tulossa vuonna 2020 sitovaksi raja-arvoksi. Tämän lisäksi rakennustyömailla on esimerkiksi kovapuupölyä esim. parkettihiontatöissä.

8 Pölynhallinta, ilmanlaatu, yms.

Teknisen Kaupan Liitto katsoi, että pölynhallintaa käsitellään asetuksessa riittämättömällä tasolla. Asetus edellyttää ”riittävää pölynhallintaa”, joka ei käsitteenä siirry rakennuttajien vaatimuksiin hankekohtaisesti. Esim. kvartsipöly on syöpävaarallista, mistä monet työmailla eivät ole tietoisia, kuten eivät pölyisen ympäristön haitoista yleisemminkään. Edelleen liitto käsitteli ilmansuodatuksen suodatusluokkia, pölyn partikkeli-kojoja, työskentelytilan ilmaa ja purkuilmaa. Se esitti, että purkuilman tulisi olla aina samalla lailla suodattettu kuin työskentelypaikan ilma, eli vähintään Hepa H13 –luokan suodattimilla. Rakennustöissä tulisi olla selkeät kriteerit niin suodatusluokalle (aina Hepa H13) kuin vaadittavalle ilmanvaihtokertoimelle työvaiheittain. Rakennuksen sisällä tapahtuvissa purku- ja hiontatöissä tulisi aina vaatia osastointi. Lausunnossa käsiteltiin myös laitetekniikoita ja koulutusta.

Sähköalojen ammattiliitto katsoi, että rakentamisen eri vaiheissa on varmistettava riittävästä ilmanlaadun puhtaudesta ja päätoteuttajan velvollisuus olisi koneellisesti poistaa erilaiset työhön vaikuttavat haittatekijät, joita on mm. kuumuus kesällä, jatkuva pöly, sekä erilaisten rakennuskemikaalien haju- ja muut haitat. Työmaan yleinen siisteys on suuri yksittäinen työturvallisuustekijä.

9 Valaistus

SAK kertoi, että rakennushankkeen päätoteuttaja järjestää rakennustyömailla yleisvalaistuksen usein ainoastaan työmaiden ”pääkäytävillä”. Käytäntö on johtanut siihen, että aliurakoitsijoiden tulee järjestää työvalot tai yleisvalaistus pääkäytäviltä lähteviin huoneisiin. Tämä riittävän valaistuksen toteuttamisen siirtyminen lukuisten alihankkijoiden toteutettavaksi vaatii säädösmuutosta, jolla selvennetään, että päätoteuttajan tulee olla vastuussa työmaan yleisvalaistuksen järjestämisestä työmaan jokaiselle alueelle. Lisäksi tulisi säätää riittävästä valaistuksen lumen -määristä, jotta valaistusteho on työturvallisuuden edellyttämällä tasolla.

Sähköalojen ammattiliitto kertoi 26 §:ään liittyen, millainen on riittävä valaistus ja millaisia peruseriaatteita valaistusjärjestelmässä noudatetaan, miten tarkastukset toteutetaan ja miten valaistus suunnitellaan.

Rakennusliitto katsoi, että valaistusta koskevan 26 §:n sanamuoto ”riittävä ja sopiva yleisvalaistus” on epätasällinen. Valaistuksen osalta tulisi siirtyä riittävän lumen-määrän määrittämiseen. Nykyisin ongelma on, että päätoteuttaja järjestää yleisvalaistuksen ja paikallisvalaistuksesta vastaa aliurakoitsija, vaikka velvoite riittävän valaistuksen järjestämisestä kohdistuu päätoteuttajaan. Paikallisvalaistus on nykyisellään usein riittämätön.

10 Korkealla työskentely

Rakennuskonepäälliköt katsoi, että korkealla työskentelyä koskien on päällekkäisiä säännöksiä (Vna työvälineiden turvallisesta käytöstä ja tarkastamisesta sekä Vna rakennustyön turvallisuudesta). Tämä voi aiheuttaa tulkintaongelmia. Ristiriitatilanteissa tulee soveltaa työntekijän turvallisuuden kannalta edullisinta säännöstä. Rakennushankkeissa, joissa on runsaasti sähkö-, tele- ja laiteasennusta, on esiintynyt epäselvyyttä siitä, kenen tehtäviin ja missä vaiheessa nostinten ja muitten koneiden viikoittaiset tarkastukset kuuluvat.

Rakennusliitto katsoi, että korkealla rakentamista tulisi arvioida itsenäisesti ja selvittää, liittyykö sen ominaispiirteisiin erityissääntelyn tarvetta.

Rakennusliitto katsoi, että käymälätiloja koskevat vaatimukset eivät toteudu korkealla rakentamisen yhteydessä. Käymälät ovat maan tasalla, kerroksissa niitä ei ole, eli ne eivät ole työskentelypaikan läheisyydessä, kuten edellytetään.

SAK katsoi, että korkeiden rakennuskohteiden lisääntymisen vuoksi olisi tarpeen säätää erillislainsäädäntöä/tarkentavia säädöksiä tältä osin.

11 Tikkaat

SAK katsoi, että 32 §:ssä nojatikkaiden pituusraja 6 metriä on liian paljon ja on omiaan aiheuttamaan merkittävän vaaratekijän. Nojatikkaiden korkeus saisi olla enintään 4 metriä. Nostoapuvälineiden kiinnittämiseen ja irrottamiseen käytettävien nojatikkaiden päässä pitää olla ”koukut” nojatikkaiden kaatumisen estämiseksi. 32 §:stä tulee poistaa ”sekä muihin vastaaviin lyhytaikaisiin kertaluontoisiin töihin”. Myös nojatikkaiden käyttäminen tilapäisinä kulkuteinä tulee kieltää. Peruslähdekohtana tulisi olla, että nojatikkaita ei käytetä rakennustyömailla enää lainkaan. A-tikkaiden osalta säännöksiin tulisi lisätä, että ko. tikkaiden tuenta pitäisi olla jokin muutakin kuin pelkästään poikkituenta ja tikkaat eivät saisi olla liian painavat. Ylipäänsä tikkaiden käytön sijaan tulee käyttää asennustelineitä.

Sähköalojen ammattiliitto esitti, että asetuksella on varmistettava, että lyhytaikaiset työt voidaan jatkossa tehdä riittävän hyvin tuetuilla, mutta painoltaan keveillä A-tikasalleilla. Käsien siirrettävä teline ei ole sähköasennustöihin sopiva. Sähkökäyttöisten henkilönostimien käyttö kyseisissä töissä on mahdollistettava rakennusvaiheesta riippumatta.

Rakennusliitto katsoo, että nojatikkaiden käytöstä rakennustyömaalla tulisi luopua kokonaan.

Energiateollisuus katsoi, että telineitä ja tikkaita koskevat vaatimukset tulisi olla käyttöasetuksessa, jotta säädösten mukainen toiminta ei ole kiinni siitä, onko työkohde määritelty rakennustyömaaksi. Henkilönostimien käyttö kulkutienä tulisi olla mahdollista silloin, kun se on kokonaisturvallisuustarkastelun mukaisesti turvallisin työmenetelmä. Siirtyminen nostimella voi tietyissä tilanteissa olla turvallisempaa kuin kiipeäminen (esim. korkeat mastorakenteiset pylväät).

12 Suojaus putoavilta esineiltä

Rakennusliitto esitti, että 29 §:n tekstiin tulisi lisätä suojaverkko työntekijöiden suojelemiseksi putoavilta esineiltä. Tällä olisi merkitystä erityisesti korkeita rakennuksia rakennettaessa. Korkealla rakennettaessa tulee kiinnittää erityistä huomiota työkalujen putoamisen estämiseen niiden kiinnittämisellä.

SAK totesi, että putoavat esineet ovat suuri vaaratekijä rakennustyömailla ja muilla asennustyömailla. Suojausta putoavilta esineiltä voidaan tehokkaasti parantaa suojaverkolla. Säädöksen kohtaan putoamisen estävistä suojarakenteista ja -laitteista tulee lisätä uutena välineenä suojaverkko (27§).

13 Sähköturvallisuus

Sähköalojen ammattiliitto kertoi 75 §:ään (rakennustyön aikaiset sähkötyöt ja sähkötapaturmavaaran torjunta) liittyen sähköturvallisuuden valvojasta, päätoteuttajan velvollisuuksista työmaan sähköverkkoon liittyen, johtojen asentamisesta, työmaa-aikaisista sähkökeskuksista ja jakokeskuksista, jatkojohdoista ja turvapäisyyksistä, sähköverkon toiminnan tarkastuksista ja suunnittelusta.

SAK katsoi, että työmaiden sähköturvallisuuden parantamiseksi tulisi työmailla olla nimettynä riittävän ammattitaitoinen henkilö vastamaan rakennusaikaisesta sähkölaitteiston turvallisuudesta ja niiden valvonnasta.

14 Henkilöstötilat

Sähköalojen ammattiliitto katsoi, että rakentamisen alalla varastointi- ja henkilöstötilojen määräyksiä tulee uudistaa ja määräysten noudattamista tulee valvoa riittävän tehokkaasti. Henkilöstötilojen siisteys on merkittävä osa työhyvinvointia ja vaatii nykytasosta merkittäviä parannuksia. WC-tiloiksi tulee hyväksyä vain vesikäyttöiset WC:t, joissa on mahdollisuus huolehtia tarvittavasta hygieniasta. Käsienpesumahdollisuus on oltava aina järjestetty erikseen henkilöstö- ja WC-tiloissa.

SAK esitti, että henkilöstötilat tulee varustaa riittävän tehokkailla ilmastointilaitteilla kuumien säiden varalta. Sosiaalitilojen kaappitilat ovat mitoitukseltaan liian pienet. Olisi tarpeen selvittää, olisiko tarpeen säätää sosiaalitilojen minimietäisyydestä työpisteistä. Työministeriön päätös rakennustyömaiden sosiaalituloista (977/1994) on vanha ja tulisi päivittää nykyedellytysten mukaiseksi. Myös Vna työpaikkojen turvallisuus- ja terveysvaatimuksista (577/2003) tulisi henkilöstötilojen ja työpaikan tilojen osalta läpikäydä ja yhteen sovittaa rakennusmääräysten tason kanssa. Työpaikkatiloja tai henkilöstötiloja käytetään säännösten vastaisesti työntekijöiden majoitustarkoituksiin. Säädöksiä tulisi täsmentää ja valvontaa tehostaa, jotta työntekijöiden majoitustilat ovat asianmukaiset.

Rakennusliitto katsoi, että henkilöstötilan viilentämisestä kesällä tulisi olla omat määräyksensä.

Energiateollisuus katsoi, että vaatimus henkilöstötilojen välittömästä läheisyydestä on ongelmallinen liikkuvassa rakennustyössä. Sen sijaan henkilöstötilat tulee olla asianmukaisesti järjestetty työmaan olosuhteet huomioiden.

Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT katsoi, että työmailla pitää olla ohjeistettuna tavarantoimittajille/noutajille odotuspaikat, mikäli joutuu odottamaan vuoroaan purkuun tai noutoon. Useita tunteja kestävien lastaus- ja purkutöiden aikana myös kuljettajat tarvitsevat käyttöönsä sosiaalitulat.

15 Työhygieeniset mittaukset

Suomen Asbesti- ja Pölysaneerausalan Liitto SAP totesi, että 70 §:n mukaisia työhygieenisia mittauksia ei useinkaan suoriteta eikä niiden suorittamista valvota. Mittaajaksi ja mittaustarpeen määrittäjäksi tulisi säätää asiantuntijayhteisö tai riippumaton asiantuntija, ja näytteet tulisi analysoida akkreditoitussa laboratoriossa. Mittaustarvetta tulisi arvioida säännöllisesti koko työmaan keston ajan.

Rakennusliitto katsoi, että 70 §:n 6 momentti työhygieenisistä mittauksista on liian epäselvä eivätkä mittaukset toteudu käytännössä. Pääsäännön tulisi olla se, että töiden jo alettua suoritetaan alkumittaus, jonka tuloksiin myöhempiä mittaustuloksia voidaan tosiasiallisesti luontevasti verrata. Mittaustulokset tulee dokumentoida ja säilyttää.

SAK totesi, että työhygieeniset mittaukset on toteuduttava rakennustyömailla, jotta mahdollisesti terveyttä vaarantavat altisteet kyetään tunnistamaan rakennustyömailla. Nyt 70 §:n mukainen mittaamisvelvoite on rakennuttajan vastuulla ja ei käytännössä toteudu. Työhygieenisten mittausten tekeminen, seuranta ja toimenpiteet tulee säätää jatkossa päätoteuttajan vastuulle.

16 Työterveyshuolto

Rakennusliitto katsoi, että työterveyshuollon toteutumisen valvonta tulisi nostaa työturvallisuuslakiin omana säännöksenään. Valvonnan pääpainon tulisi olla työterveyshuollon määräaikaistarkastusten toteutamisessa, jota nykyisellään ei valvota.

SAK katsoi, että työterveyshuollon ja työterveyskortin pitää toteutua myös rakentamisen toimialoilla työskentelevillä. Tältä osin tulisi selvittää velvoitteiden nostamista lakitasolle/täsmementämistä lakitasolla tarvittavien osin. Työsuojeluviranomaisen valvonta tulisi selkeästi lakitasolle.

17 Valvonta

Suomen Asbesti- ja Pölysaneerausalan Liitto SAP näki ongelmaksi lainvalvonnan tehottomuuden ja valvojan viranomaisen resurssien riittämättömyyden. Rakennustyömaiden valvonnan tehostamiseksi tulisi osoittaa lisää resursseja. Valvontaa tulisi kohdistaa erityisesti pienempiin työmaihin. Valvontaa tulisi tehostaa lisäämällä työturvallisuuslain 8 lukuun seuraamusmaksu käytettäväksi selkeissä on-off-tilanteissa. Vastavia laiminlyöntimaksuja on käytössä useissa säädöksissä ja niillä saavutetaan selkeä ohjaava vaikutus.

Suomen Yrittäjät ja Sähkö- ja teleurakoitsijaliitto STUL pitivät hyvänä, että asetuksessa on jätetty tilaa erilaisiin tilanteisiin soveltuville ratkaisuille esim. sanamuodoilla ”tarkoituksenmukainen” ja ”turvallinen”. Näiden säännösten ongelma on, että niitä voidaan tulkita eri tavoin. Työsuojeluvalvonnassa tulisi kiinnittää erityistä huomiota siihen, että säännöksiä tulkitaan oikeasuhtaisella ja ennakoitavalla tavalla, eikä vaadita epätarkoituksenmukaisia suojauksia. On tärkeää varmistaa, ettei säännösten tulkinta valvojan viranomaisen toimesta muodostu tarpeettoman tiukaksi tai jopa kohtuuttomaksi, ja että valvonnassa toimitaan yhdenvertaisella tavalla.

Teknisen Kaupan Liitto katsoi, että rakennustyömaiden pölyntorjunnan valvonnan puute on iso ongelma. Tilaajat pitäisi saada ymmärtämään pölyntorjunnan velvoitteensa ja valvomaan kohteitaan. Pölynhallintakysymystä selostetaan lausunnossa laajasti. Myös kosteus- ja homeongelmat mainitaan.

18 Työturvallisuusrikokset ja rangaistusjärjestelmä

Rakennusliiton mielestä työturvallisuusrikoksia koskeva rangaistusasteikko on lievä ja tuomitut rangaistukset alhaisia. Tästä johtuu myös työturvallisuusrikosten syyteoikeuden vanhentuminen kahdessa vuodessa. Yhteisösakkovaatimuksen esittämistä koskeva käytäntö on epäyhtenäistä ja määrättävät yhteisösakot ovat määrältään riittämättömiä.

Rakennusteollisuus RT näki aluehallintoviraston roolin työturvallisuusrikosten tutkinnassa ja tuomioistuinprosessissa muuttuneen viime vuosina, vaikkei tälle ole lainsäädännöllistä perustaa. Tämä ilmenee erityisesti yhteisösakkovaatimusten esittämisessä jo tutkintaraporteissa, vaikkei tämä kuulu aluehallintoviraston virkamiesten toimivaltaan. Nykytilanteessa automaattinen yhteisösakkovaatimus oikeushenkilön menettelystä riippumatta on enemmän sääntö kuin poikkeus. Säädöksiä tulee täsmentää yhteisösakon määräämisperusteiden osalta.

Teollisuusliitto katsoi, että olisi syytä tarkastella, onko työsuojelurikkomusten tutkinta ja rangaistusmenettely riittävällä tasolla.

SAK toi esiin työsuojeluasioiden seuraamusjärjestelmän jälkeenjääneisyyden. Lähes kaikilla muilla oikeudenaloilla sanktioita on kiristetty, mutta maksimirangaistus työturvallisuusrikoksesta on edelleen yksi vuosi vankeutta. Tämä vaikuttaa myös työsuojelurikosten vanhentumiseen. Seuraamusjärjestelmän osalta tulisi myös tehostaa saavutetun taloudellisen hyödyn ulosmittaamista eli konfiskaatiota.

19 Sekalaisia huomioita ja toiveita

SAK esitti, että telineasentajana toimivalle tulee säätää pätevyysedellytyksenä suoritettu ammattitutkinnon osa, jossa saadaan osaaminen telineiden turvalliseen asentamiseen. Julkisivutelineet tulee varustaa tavarahisseillä/henkilöhisseillä.

Suomen Yrittäjät ja Sähkö- ja teleurakoitsijaliitto STUL kiinnittivät huomiota asetuksen liitteen 6 kohdassa 1 olevaan tekstiin ”työpukin varmuuden kaatumista vastaan on oltava vähintään 1,5”. Jää epäselväksi mitä ilmaisulla tarkoitetaan, tätä tulisi selventää.

SAK katsoi, että työmailla, joille rakennettaviin rakennuksiin tulee rakennusluvan mukaisesti rakentaa hissi tai joissa on jo hissi, tulisi työntekijöiden ergonomian parantamiseksi säätää pakolliseksi myös työaikaiset hissit. Rakennusten julkisivuja saneerattaessa tulisi myös rakennustelineet varustaa henkilö- ja tavarahissein useampikerroksissa ja/tai telineet julkisivuun kiinnitettävissä kohteissa.

SAK katsoi, että kaivantaja koskevaan 7 lukuun tulee tehdä tiukennuksia siten, että kaivantojen tuenta toteutuu aina.

SAK katsoi, että rakennustyömaalla rakennustyömaan päätoteuttajalla tulee olla tiedossa ensiaputaitoiset työntekijät. Työturvallisuuskoordinaattorin toimintaedellytyksiä tulee parantaa säätämällä tälle pätevyysvaatimus osaamisen varmistamiseksi. Lisäksi ko. tehtävissä toimivien toimenkuvat tulee olla selkeästi organisoidut.

SAK katsoi, että lainsäädännössä tulisi nykyistä yksityiskohtaisemmin huomioida työntekijöiden suojele kylmissä olosuhteissa, jolloin esimerkiksi tuuli tai rakennuskohteen korkeus saattaa lisätä kylmän ilman vaikutusta käytännössä. Kesällä taas töiden tauotus, mahdollisuus työskennellä suojassa suoralta auringonpaisteelta, taukutilojen asianmukaisuus ja erityisesti niiden käyttömahdollisuus sekä riittävä läheisyys tulisi huomioida säännöksissä nykyistä paremmin. Työnantajalle tulee myös asettaa enemmän velvoitteita suunnitella rakennustyömaan työtehtävät etukäteen työpaikan lämpötila huomioiden ja näitä asioita tulisi käsitellä työsuojelun yhteistoiminnassa.

Rakennusliitto on seurannut huolestuneena kehitystä, jossa koulutuksen vähentyminen ja työntekijöiltä säästöasolla edellytettävien ammattitaitovaatimusten purkaminen yhdessä rakennustyön ketjuttamisen kanssa johtaa työmaiden turvallisuuden heikentymiseen. Pelkona on, että tapaturmien ja kuolemaan johtaneiden tapaturmien määrät kääntyvät nousuun.

Suomen Yrittäjät ja Sähkö- ja teleurakoitsijaliitto STUL totesivat, että lainsäädännössä ei ole määritelty raja-arvoja alkoholin vaikutuksen alaisena työskentelylle ilma-, meri-, tie- ja rautatieliikennettä lukuun ottamatta. Myöskään alkoholin vaikutuksen alaisuuden testaamisesta työpaikoilla esim. puhalluttamalla ei liene säännöksiä. Näitä tilanteita on kuitenkin ollut rakennustyömailla. Alkoholiin liittyvät työturvallisuusriskit puoltavat sitä, että lainsäädännössä kiellettäisiin rakennus- ja sähköasennustöiden tekeminen alkoholin vaikutuksen alaisena (raja-arvo 0,00 promillea). Myös työnantajan oikeudesta puhalluttaa työntekijä tulisi säätää. Aihetta selostetaan lausunnossa runsaasti.

Energiateollisuus katsoi, että ulkomaisten laitteistotoimittajien ja muiden erityisasiantuntijoiden joustava ja nopea käynti voimalaitoksissa tulisi mahdollistaa.

Energiateollisuus katsoi, että henkilöstölistauksen vaatimusten täyttäminen on hankalaa työmailla, joissa käydään tarvittaessa, jotka ovat liikkuvia työmaita tai työmailla, joita ei voida rajata, tai pienillä työmailla, joissa ei ole kiinteitä rakennuksia tai koppeja, joihin lukijalaitteita sijoitetaan.

RAKLI kuvaili lausunnossaan omaa toimintaansa sekä työturvallisuuden säädösympäristön nykytilaa. Työturvallisuuden jatkokehittämisessä kysymys on heidän nähdäkseen enemmän ohjeistuksen jalkauttamisesta ja työturvallisuuskulttuurin edistämisestä ja havaintojen/tiedon reaaliaikaisesta välityksestä, jossa myös digitaalisilla apuvälineillä on oma roolinsa. He eivät näe järkeväksi muutoksien tekemistä rakennusalan työturvallisuuden säädösympäristöön tällä hetkellä.

Toimihenkilökeskusjärjestö STTK katsoi, että rakennustyön turvallisuutta koskevia säännöksiä tulee uudistaa vastaamaan muuttuneita työjärjestelyjä, työolosuhteita, työssä käytettäviä koneita ja laitteita sekä työtapoja. STTK yhtyy Ammattiliitto Pron ja Rakennusinsinöörit ja arkkitehdit RIA:n lausuntoihin koskien rakennustyömaalla liikkumista, työntekijöiden työolosuhteita, suojaimia, henkilöstötiloja sekä työmaahenkilöstön pätevyyttä ja osaamista.

B) Kooste työsuojelun vastuualueiden vastauksista:**1 Taustaa**

Kaikilta aluehallintovirastojen (AVI) työsuojelun vastuualueilta pyydettiin näkemyksiä rakennustyön turvallisuutta koskevien säännösten soveltamisessa mahdollisesti havaituista puutteista, ongelmista sekä muista voimassa oleviin säännöksiin liittyvistä huomioista. Vastauksensa antoivat Etelä-Suomen AVI (ESAVI), Länsi- ja Sisä-Suomen AVI (LSSAVI), Lounais-Suomen AVI (LSAVI) sekä Itä-Suomen AVI (ISAVI).

2 Työturvallisuuslaki

LSSAVI nostaa vastauksessaan esille työturvallisuuslain (738/2002) 7 §:n. Vastauksessa todetaan, että kyseinen säännös tulisi ulottaa koskemaan myös muitakin kuin pelkkiä yhteisiä rakennustyömaita. Nyt tilanne aiheuttaa valvonnassa hankaluuksia. Jos ei ole yhteistä rakennustyömaata, ei ole myöskään päätoteuttajaa eikä näin ollen myöskään rakennuttajaa velvoitteineen. Rakennustyön turvallisuutta koskevassa valtioneuvoston asetuksessa kohdistetaan useassa pykälässä velvoitteita vain päätoteuttajalle, joten valvonta jää näissä kohteissa toimivallan osalta vajaaksi.

Lisäksi LSSAVI:n vastauksessa tuodaan esille, että tällä hetkellä yhteisen työpaikan taikka yhteisen rakennustyömaan vuokratyövoiman käyttö ei muodosta juridisesti työturvallisuuslain 49 §:n tarkoittamaa yhteistä työpaikkaa. Vuokratyövoiman käytön todetaan lisääntyneen voimakkaasti, jolloin valvontaan on tulossa entistä enemmän kohteita, jotka eivät vuokratyövoiman käytöstä johtuen muodosta yhteistä rakennustyömaata.

LSSAVI nostaa esille sen, olisiko työyhteisöliittymät syytä huomioida jollain tapaa työturvallisuuslaissa yhteisten työmaiden osalta. LSSAVI toteaa, että työyhteisöliittymä (joka toteuttaa yhden projektin) ei voi toimia rakennustyömaalla rakennustyön turvallisuudesta annetun asetuksen (205/2009) mukaisena päätoteuttajana, koska työyhteisöliittymä ei ole oikeushenkilö eikä se harjoita erikseen elinkeinotoimintaa. Tämä huomioidaan rakennustyömaiden tarkastustoiminnassa siten, että jos tarkastuksella havaitaan työyhteisöliittymän merkityn kohteen päätoteuttajaksi, annetaan asiasta toimintaohje, jonka mukaan jonkin työyhteisöliittymän jäsenistä on otettava päätoteuttajan vastuu.

3 Valtioneuvoston asetus rakennustyön turvallisuudesta**2.1 Yhteinen työmaa ja rakennuttaja**

ESAVI on jo ennen kaikille vastuualueille toimitettua kyselyä toimittanut työturvallisuussäännöksiä valmistelevalle neuvottelukunnalle näkemyksensä työturvallisuuslain sekä rakennustyön turvallisuudesta annetun valtioneuvoston asetuksen (205/2009, myöh. *asetus*) yhteistä rakennustyömaata koskevien säännösten soveltamiseen liittyvistä ongelmista (*ESAVI:n TTN:lle osoittama muutosesitys, 21.9.2018*). ESAVI tuo esille, että nykyisellään säännökset jakavat rakennustyömaat yhteisiin rakennustyömaihin sekä ei-yhteisiin rakennustyömaihin. Työmaita koskevat erilaiset vastuut, mikä asettaa työmaat ja samanlaista työtä tekevät yritykset eriarvoiseen asemaan.

ESAVI:n muutosesityksen mukaan sellaisilta työmailta, jotka eivät ole yhteisiä rakennustyömaita, puuttuu nykyisen tulkinnan mukaan asetuksen tarkoittama päätoteuttaja. Asetuksen mukaisten kirjallisten turvallisuussuunnitelmien laatiminen on säädetty olevan päätoteuttajan vastuulla. Näin ollen kirjallisten suunnitelmien (mm. asetuksen 10 §:n mukainen rakennustöiden turvallisuussuunnittelu ja 11 §:n mukainen rakennustyömaalueen käytön suunnittelu) laatimisvelvoite koskee ainoastaan sellaisia rakennustyömaita, jotka ovat työturvallisuuslain 52 §:n tarkoittamia yhteisiä rakennustyömaita.

ESAVI:n vastauksessa pohditaan, voisiko työmaan koko olla määräävä tekijä sille, onko rakennustyössä sovellettava rakennuttajaa koskevia säädöksiä. Vaihtoehtoisesti voisi rajaavana tekijänä olla työturvallisuuslain 52 b §:n viimeisen momentin kaltainen ilmaisu: ”...*ei sovelleta, jos rakennusta tai sen osaa rakennetaan tai korjataan rakennuttajana olevan yksityishenkilön omaan käyttöön*”.

ESAVI:n lisäksi sekä LSSAVI että ISAVI ovat vastauksissaan tuoneet esille ongelmat yhteisen rakennustyömaan ja päätoteuttajan käsitteisiin sekä asetuksen soveltamisongelmiin liittyen. LSSAVI toteaa, että yhteinen työmaa on ongelmallinen myös rakennuttajan näkökulmasta silloin, kun kyse ei ole ammattimaisesta rakennuttamisesta. Omakotitalojen korjaus- ja kunnossapitoon liittyvissä töissä voi työmaasta tulla yhteinen työmaa työn tilaajan tietämättä. Esille tulevana ongelmina tällaisissa tilanteissa voidaan LSSAVI:n mukaan nähdä esimerkiksi, kuinka rakennuttajan velvoitteet toteutuvat sekä se, nimitetäänkö työmaalle muun muassa asetuksen 5 §:n tarkoittama turvallisuuskoordinaattori. ISAVI toteaa, että asetus koskee vain yhteisiä rakennustyömaita eli se on annettu työturvallisuuslain 52 §:n 2 momentin nojalla, jossa valtuutettu antamaan asetuksia vain yhteisistä rakennustyömaista. Työturvallisuuslakia tulisi muuttaa siten, että asetus koskee kaikkia rakennustyömaita.

2.2 Muita huomioita työmaan toimijoista

ESAVI ehdottaa vastauksessaan vastaavan rakennesuunnittelijan velvoitteiden siirtoa rakennuttajan velvoitteiden alta (asetuksen 7 §:n 4 mom) omaan kohtaansa.

LSSAVI:n näkemyksen mukaan turvallisuuskoordinaattorin pätevyysvaatimuksista tulisi luoda alan toimijoiden yhteisesti hyväksytyjä luokitteluja. Asian osalta olisi tarpeen olla erillinen luokittelu talonrakentamisen ja infrarakentamisen osalta. LSAVI taas nostaa esille turvallisuuskoordinaattorin vastuuaseman selkeyttämisen.

2.3 Henkilönsuojaimet

Henkilönsuojainten tarpeesta rakennustöissä säädetään asetuksen 71 §:ssä. ESAVI:n vastauksessa ehdotetaan kypärän käyttöön leukahihnan lisäys sekä silmien suojaus ehdottomaksi. ISAVI:n näkemyksen mukaan silmäsuojainten käytöstä tulisi säätää yksiselitteisesti siten, että rakennustyömaalla on käytettävä silmien suojausta. Tämän yhteydessä ehdotetaan, että myös hanskojen käytön osalta voitaisiin säätää suojalaseja vastaavalla tavalla. Myös LSSAVI nostaa esille suojalasien käyttöpakon kirjaamisen asetukseen siten kuin kypärän osalta on tehty. LSSAVI:n mukaan tämä selkiyttäisi valvontaa. Lisäksi LSSAVI katsoo, että moottorisahan/ketjusahan käytön yhteydessä tarvittava suojautuminen olisi hyvä mainita 71 §:n yhteydessä.

2.4 Nostureihin liittyvät säännökset

LSSAVI ja ESAVI nostavat esille sen, että nosturin kamera on edellytetty ainoastaan elementtiasennuksen 39 §:ssä (*Elementin nosto- ja asennustyö*). LSSAVI:n näkemyksen mukaan kameravaatimus tulisi kirjata kaikkiin torninosturitöihin ja kameravaatimusta tulisi laajentaa myös ajoneuvonostureihin (mahdollisesti tonnirajat huomioitava). ESAVI:n näkemyksen mukaan nosturinkameravaatimus tulisi ulottaa muuhunkin kuin torninostureihin elementtiasennustyössä – nk. ”sokkonostoihin” myös muussa työssä sekä lisäksi mobiileihin (torninosturit ja ajoneuvonosturit) kaikissa ”sokkonostoissa”.

LSSAVI:n näkemyksen mukaan torninosturin rakenteellisiin ja käyttöä koskeviin vaatimuksiin tulisi lisätä vaatimuksia pelastamisen mahdollisuuksista (mm. mahdolliset vaatimukset hissien tai muiden rakenteellisten vaatimusten osalta). Samalla tulisi harkita ohjaamovaatimusten lisäämistä mm. ilmastoinnin osalta. ESAVI:n näkemyksen mukaan asetuksen 23 ja 24 § tulisi muokata siten, että ilmanvaihdon ohjaamossa ja kulun ohjaamoon on oltava toimivaa ja kunnossa muulloinkin kuin kylmällä säällä (mm. ilmanvaihto helteellä).

2.5 Henkilöstötiloihin liittyvä sääntely

Rakennustyömaiden henkilöstötiloista säädetään asetuksen 79 §:ssä. Lisäksi aiheesta säädetään tarkemmin rakennustyömaiden henkilöstötiloista annetussa työministeriön päätöksessä (977/1994). ESAVI:n näkemyksen mukaan asetuksessa voitaisiin säätää tarkemmin henkilöstötiloja koskevat velvoitteet ja kumota työministeriön päätös. Lisäksi ESAVI ehdottaa 80 §:n poistamista asetuksesta, koska säännös nähdään pikemminkin TES-

asiana. LSSAVI toteaa, että rakennusalan henkilöstötilojen osalta tulisi tarkentaa ja ajanmukaistaa voimassa olevia säädöksiä. Muutos- tai modernisointitarpeita olisi LSSAVI:n mukaan ainakin seuraavissa aihealueissa:

- liikkuvien työmaiden/infra-alan rakennustyömaiden osalta
- erityyppisten ja kokoisien rakennustyömaiden huomioiminen myös sosiaalityötilojen osalta
- rakennuttajalle erillinen velvoite ottaa huomioon henkilöstötilojen toteuttamisen mahdollisuus.

2.6 Muita esille tuotuja seikkoja

ESAVI tuo vastauksessaan esille, että nykyisessä rakennustyön turvallisuutta koskevassa asetuksessa on osin päällekkäisyyksiä muun muassa työvälineiden turvallisesta käytöstä ja tarkastamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen (*käyttöasetus*) kanssa. Jos asetuksessa säädetään osin samoista asioista, säännösten noudattamisessa voi tulla tilanteita, ettei lueta esimerkiksi käyttöasetuksen muita säännöksiä, jotka myös velvoittavat työnantajaa.

ESAVI toteaa asetuksen 34 §:n osalta, että pykälän 2 momentista tulisi poistaa kohta ”*jos sortuma saattaa aiheuttaa*”. ESAVI:n näkemyksen mukaan olettamana olisi se, että sortuma aiheuttaa aina tapaturman vaaran ja kyseinen vaara tulee poistaa rakenteellisin tai rakennusteknisen toimenpitein (tuenta, luiskaus, porrastus). Vaatimus koskee siis niitä tilanteita, jolloin kaivannossa työskennellään taikka tilanteita, joissa sortuma voisi aiheuttaa vaaraa työn vaikutuspiirissä oleville.

ISAVI huomauttaa, että silloin kun työmaalla käytetään valjaita putoamissuojauksessa, putoamissuojaussuunnitelmassa pitäisi olla merkitty konkreettisesti valjaiden kiinnityskohdat. Tästä syystä asetuksen 10 §:ssä olisi hyvä olla maininta tästä. Lisäksi asetuksen 28 §:n 3 momentissa on tällä hetkellä mainittu, että köydet on kiinnitettävä turvallisesti. Asia voisi ESAVI:n näkemyksen mukaan olla tarkemmin säädetty eli kiinnityspisteelle voisi olla säädetty tarkemmat kriteerit.

ISAVI nostaa esille, ettei työturvallisuuslaissa tai valtioneuvoston asetuksessa rakennustyön turvallisuudesta ole säädetty minkään asiakirjojen säilytysajoista. ISAVI:n mukaan paras olisi, että säilyttämisvelvollisuudesta olisi säädetty yleisenä säännöksenä työturvallisuuslaissa. Toinen vaihtoehto on, että säilytysajoista olisi säädetty asetuksissa asiakohtaisesti.

ESAVI toteaa vastauksessaan, että palonvaaraa, sähköturvallisuutta ja ensiapuvalmiutta koskevien pykälien sisältö olisi syytä arvioida.

ESAVI nostaa vastauksessaan esille sen, ovatko telinesäännökset elementtitelineiden rakenteiden ja lujuuden osalta relevantteja, kun kuitenkin telineitä on käytettävä valmistajan ohjeiden mukaisesti. Telinesäännökset

olisi myös muilta osin ajantasaistettava vastaamaan nykypäivän vaatimuksia (sisältäen askelmallisten nousuteiden kirjaamisen paremmin).

LSSAVI:n näkemyksen mukaan alamiestyöskentelyn osalta olisi hyvä olla kirjaus esimerkiksi 21 §:n yhteydessä ja telineasentajien pätevyysiin (telineasentajien työ on erittäin kuormittavaa ja tapaturmavaarallista) tulisi luoda jokin järjestelmä volyymien koko ajan lisääntyessä.

4 Valtioneuvoston asetus asbestityön turvallisuudesta

LSAVI sekä LSSAVI nostivat vastauksissaan lisäksi esille huomioita koskien asbestityön turvallisuudesta annettua valtioneuvoston asetusta (798/2015, myöh. *asbestiasetus*). LSAVI ehdottaa, että ennakkoilmoituksessa ilmoitettavana tietona olisi hyvä lisätä nimetty työnjohtaja. Lisäksi LSAVI nostaa esille asetuksen 14 §:n mukaiset hengityssuojaimen sisäpuolelta hengitysilmaasta tehtävät mittaukset ja sen, ovatko ko. mittaukset aidosti hyödyllisiä ja näin ollen tarpeellisia.

LSSAVI ehdottaa vastauksessaan, että asbestikartoittajille tulisi luoda yhdessä toimialan kanssa pätevyysvaatimukset. LSSAVI:n näkemyksen mukaan asbestin ammattimainen kartoitus parantaisi paljon asbestin purkamiseen liittyvän toiminnan turvallisuutta ja lainmukaisuutta. Lisäksi LSSAVI:n vastauksessa pohditaan, tulisiko asbestipurkutöiden tekijöiden osalta luoda tulevaisuudessa panostajapätevyyksien tapainen pätevyysluokittelu.

5 Valtioneuvoston asetus räjäytys- ja louhintatyön turvallisuudesta

LSSAVI tuo vastauksessaan esille myös räjäytys- ja louhintatyön turvallisuutta koskevaan valtioneuvoston asetukseen (644/2011) liittyviä näkökohtia. Kyseisen asetuksen 11 §:n osalta voisi mahdollisesti olla tarve päivittää, koska tällä hetkellä on tilanne, jossa eri viranomaisten valvomat säädökset sekä niiden tulkinnat ”risteävät” räjähdysaineitten työmaalla tapahtuvan säilytyksen osalta ja samalla tulkinnat poikkeavat toisistaan. Muiden viranomaisten valvomia räjähdysaineita koskevia säädökset ovat laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005) sekä valtioneuvoston asetus räjähteiden valmistuksen ja varastoinnin valvonnasta (819/2015).

6 Valtioneuvoston asetus työntekijöiden työterveyskortista rakennustyössä (2006/1176)

LSSAVI:n näkemyksen mukaan rakennusalan työterveyskortin valvomattomuus työterveyshuoltolain puutteista johtuen tulisi korjata. LSSAVI:n mukaan työterveyskortti olisi hyödyllinen työväline rakennusalan työterveysasioiden valvontaan ja siitä hyötyisivät kaikki osapuolet. Valvonnalla voitaisiin parantaa muun muassa

työterveyshuollon määräaikaistarkastusten sekä työssä tarvittavien rokotusten kattavuutta. LSSAVI:n vastauksessa todetaan, että työvoima on liikkuvaa ja erityisesti vuokratyövoiman lisääntyminen on lisännyt tarvetta valvoa työterveyshuollon asioita rakennusalalla. Työterveyskorttia koskevan kattavan valvonnan avulla päällekkäiset tarkastukset vähenisivät ja liikkuvan työvoiman työterveyshuoltoon liittyvien asioiden seuranta helpottuisi.